

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r37067881526800,BASINSKI-Euzebiusz.html>
2023-02-04, 09:18

BASIŃSKI Euzebiusz

Osoba

BASIŃSKI Euzebiusz

Urodzony

1889

Zmarł

1977

Opis

jeden z założycieli tajnej organizacji niepodległościowej „Jedność”, sekretarz PRL i szef sztabu Straży Ludowej w Jarocinie. Ur. 16 czerwca 1889 r. w Jarocinie, w rodzinie kupca Franciszka i Kazimiery z Jagszów. Uczęszczał do szkoły w Jarocinie, a następnie kontynuował naukę w gimnazjum w Lesznie. Odbył służbę wojskową w Berlinie, następnie skierowany przez ojca na praktykę kupiecką do Poznania. Po powrocie do Jarocina założył przedsiębiorstwo transportowe „Spedytor”. Wskutek rekwizycji koni przez Niemców (1914) firma przestała istnieć, zaś Basiński wyznaczony został na komisarza żywnościowego. Przez ks. I. Niedźwiedzińskiego zetknął się z grupą działaczy inspirujących przygotowania do przejęcia władzy i odzyskania niepodległości. W końcu lipca 1918 r. wybrano w Jarocinie tajny Komitet Obywatelski, w którym pełnił funkcję sekretarza i zastępcy komendanta Straży Obywatelskiej.

Współuczestniczył w tworzeniu tajnej organizacji polskiej „Jedność” (ps. Rzeppek). W listopadzie 1918 r. wszedł w skład Rady Robotniczej,

połączonej w kilka dni później z pierwszą na terenie Wielkopolski Radą Żołnierską. W prowadzonym przez ojca hotelu „Victoria” mieściła się siedziba Powiatowej Rady Robotniczej i Żołnierskiej oraz komendanta oddziału ppor. Z. Ostroróg-Gorzeńskiego (zob.).

16 listopada 1918 r. Komitet Obywatelski ujawnił się, przyjąwszy nazwę PRL, a Basiński został jej sekretarzem, wkrótce został wybrany pierwszym polskim burmistrzem Jarocina. Jako sekretarz PRL, a jednocześnie członek Rady Robotniczej i Żołnierskiej, przeprowadzał skutecznie, jeszcze przed wybuchem powstania, zmiany w administracji miejskiej i powiatowej na korzyść Polaków.

W końcu listopada 1918 r. na jego ręce złożył przysięgę ppor. Z. Ostroróg-Gorzeński. Kiedy zaczęto tworzyć oddziały Straży Ludowej, mianowany szefem sztabu Komendy Powiatowej, a 7 maja 1919 r. komisarzem obwodu jarocińskiego. Skierowany w 1920 r. do Tczewa jako komisarz graniczny, został przeniesiony do Grudziądza na stanowisko komendanta policji.

W 1922 r. zrezygnował ze służby i wrócił do Jarocina. Początkowo prowadził sklep, wkrótce zbudował kinoteatr „Victoria”. W latach 1933-1937 pełnił funkcję delegata powiatowego i prezesa koła Związku Powstańców Wielkopolskich (Koło Jarocin im. Ostroróg-Gorzeńskiego). W latach 1936-1939 był wójtem Kotlina. Poszukiwany przez Niemców, ukrywał się z rodziną w Waliszewie. Nie rozpoznany, dzięki pomyłce gestapo, został wysiedlony w grudniu 1939 r. do Opoczna. Stamtąd przeniósł się (1940) do Łukowa, gdzie przeżył okupację.

Po wyzwoleniu (lipiec 1944) rozpoczął pracę w tworzącej się administracji polskiej. Następnie wyjechał do Sulechowa, gdzie uruchomił fabryczkę musztardy. Po nacjonalizacji przeniósł się do handlu i pracował tam aż do emerytury.

Zmarł 10 października 1977 r. w Sulechowie i tam pochowany został na tamtejszym cmentarzu. Był odznaczony m.in. Krzyżem Niepodległości, Orderem Odrodzenia Polski V kl. Żonaty w Ewelina Mansfeld, pozostawił dwoje dzieci - Annę Barbarę (1921)

i Zygmunta (1923). Powtórnie ożenił się z Jadwigą z Kędzierskich. Małżeństwo to było bezdzietne.

Bibliografia

P. Basiński, Basiński Euzebiusz pseudonim -„Rzepek” (1899-1977), (w:) Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918-1919, red. A. Czubiński, B.Polak, Poznań 2002, s. 28-29.

Autor wpisu

Michał Polak